

3. Abrams E. The Trump National Security Strategy / E. Abrams // Council on Foreign Relations. – 26 December 2017 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.cfr.org/blog/trump-national-security-strategy>.

4. Carpenter M. Shadow Government 6 Policies Trump Should Pursue to Block Putin in Ukraine / M. Carpenter // Foreign Policy. – 15 March 2017 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://foreignpolicy.com/2017/03/15/6-policies-trump-should-pursue-to-block-putin-in-ukraine/>.

5. Mead W. R. Trump Brings Foreign Policy Back to Earth / W. R. Mead // The Wall Street Journal. – 2017. – № 29 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.wsj.com/articles/trump-brings-foreign-policy-back-to-earth-1511825878?shareToken=stce9b80005869468bb84e7efe4faf8c2c&reflink=article_email_share.

6. National Security Strategy of the United States of America of 2017. – 55 p. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nssarchive.us/wp-content/uploads/2017/12/2017.pdf>.

Романова О.В.

*кандидат політичних наук, доцент,
Одеський національний університет
імені І.І. Мечникова*

ЄВРОПЕЙСЬКА СТРАТЕГІЯ БЕЗПЕКИ ЯК ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ (ЄПБО)

У грудні 2003 р була прийнята Європейська стратегія безпеки (ЄСБ). Вона стала головною концептуальною основою ЄПБО.

Теоретична основа ЄСБ – ідея багатополарності сучасного світу (в Стратегії вживається термін «багатосторонність»). Підкреслювалося, що ЄС – один з цих полюсів. Закінчення холодної війни залишило Сполучені Штати в домінуючій позиції військового актора. Однак жодна країна не в змозі вирішувати сучасні складні проблеми самотужки... Європейський Союз неминуче є глобальним гравцем.

У ЄСБ вказані п'ять «ключових загроз» безпеки ЄС: тероризм, поширення зброї масового знищення, регіональні конфлікти, розвал держав (найбільш відомими прикладами названі Сомалі, Ліберія і Афганістан під владою талібів), організована злочинність. Саме проти них націлена ЄПБО [1, с. 4].

Європейська стратегія безпеки є по суті заявою Євросоюзу про намір бути світовим актором, а, отже, вона є основою, що направляє діяльність ЄС, а також критерієм для її оцінки. У той же час в процесі своєї діяльності ЄС виробляє власну стратегічну культуру, розвитку якої сприяє ЄСБ [2, с. 105].

Особливу увагу в ЄСБ приділено трьом групам «стратегічних цілей» ЄС. Перша – протидія загрозам і їх нейтралізація. Друга – створення навколо ЄС пояса з дружніх сусідів, а також співпраця з міжнародними організаціями та з країнами-партнерами. Третя – взаємодія з ООН і її Радою Безпеки, яка «несе головну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки».

У ЄСБ до кола «Петерсберзьких завдань» додалися ряд нових. Їх список був ще більше розширено в Лісабонському договорі.

Прийнята в ЄС модель «всеосяжної безпеки» передбачає не тільки врегулювання конфліктів, а й їх запобігання. Вона включає широкий спектр миротворчої діяльності – класичні миротворчі операції, поліцейські операції, утвердження верховенства закону, реформу в сфері безпеки і постконфліктне господарське відновлення і будівництво демократичних інститутів.

В Європейській стратегії безпеки (ЄСБ) були намічені стратегічні цілі, а також уточнено і доповнено «Петерсберзькі місії».

У документі особливий акцент робиться на політичні заходи для вирішення конфліктів, відзначається, що «найбільш практичним підходом представляється іноді звернення до коріння застарілих регіональних конфліктів». При цьому визнається, що можуть знадобитися і військові заходи, і дієва робота поліції. Економічні інструменти служать цілям господарського відновлення, а громадянська допомога в розв'язанні кризи допомагає відновити цивільне правління.

Методи класичного (військового) інтервенціонізму поступаються місцем цивільним або змішаним цивільно-військовим місіям. Концептуально нове громадянське врегулювання кризових ситуацій є невід'ємною частиною ЄПБО, цілі якої були визначені в Лісабонському договорі. Ці цілі були сформульовані наступним чином: «зміцнювати і підтримувати демократію, верховенство закону, права людини і принципи міжнародного права, зберігати мир, запобігати конфліктам, забезпечувати міжнародну безпеку відповідно до цілей і принципів Статуту ООН, Заключного Гельсінського Акту та Паризької Хартії, включаючи ті, які відносяться до міжнародних кордонів» [3, с. 13].

Проте, поняття громадянського кризового регулювання залишається розпливчастим і не має визначення в документах ЄС. Упор на «м'яку силу» ЄС було зроблено в Доповіді про реалізацію Європейської стратегії безпеки, де зазначалося: «Маючи в розпорядженні унікальний ряд інструментів, ЄС вже сприяє підвищенню безпеки в світі. Ми працюємо над людською захищеністю, знижуючи рівень бідності і нерівності, пропагуючи хороші управлінські практики і права людини, надаючи сприяння у розвитку та розглядаючи безпосередньо першопричини конфліктів і незахищеності. ЄС залишається найбільшим джерелом допомоги для нужденних країн».

Одночасно ЄС розробив дві концепції, які з'єднали цивільний і військовий підходи до врегулювання кризових ситуацій – Цивільно-військове співробітництво (ЦВС) і Цивільно-військова координація (ЦВК). Якщо ЦВС стосувалося питань співробітництва між військовими і цивільними структурами, задіяними поза ЄС, то ЦВК мала на меті координацію дій всіх структур ЄС, які беруть участь в кризовому регулюванні.

У розвиток громадянського кризового регулювання були створені структури – Команда цивільного кризового реагування, Цивільне планування і проведення операцій, Цивільний комітет [2, с. 107].

Цивільні антикризові структури ЄС покликані невійськовими методами сприяти попередженню і врегулюванню конфліктів. Їх основними завданнями

є: підтримка правопорядку в районах криз; допомога в створенні місцевих органів влади, юстиції та правосуддя; надання гуманітарної допомоги населенню; проведення пошуково-рятувальних і відновлювальних робіт; виконання функцій міжнародних спостерігачів [3, с. 14].

Для вирішення цих завдань можуть залучатися спеціально підготовлені підрозділи поліції (до 6 000 чол.) і жандармерії (близько 3 000) країн-учасниць, групи фахівців адміністративного управління (понад 500 чол.), Юстиції та правосуддя (600), загони цивільної Захисту (до 5 000), міжнародні спостерігачі (до 500 чол.).

Поліцейські місії (EUPOL) здійснюються, як правило, після проведення операцій з врегулювання кризи або одночасно з ними. Вони мають на меті надати допомогу місцевому уряду в стабілізації обстановки всередині держави шляхом формування та підготовки дієздатних органів охорони правопорядку. Поліцейські місії ЄС були розгорнуті в Демократичній Республіці Конго, в Боснії і Герцеговині, в Македонії, в Афганістані, на Палестинських територіях.

Список використаних джерел:

1. A Secure Europe in a Better World. European Security Strategy. Adopted at the European Council meeting in Brussels. December 12, 2003. – 15 p.
2. Бископ С. Основы обновленной Европейской стратегии безопасности. // Вестник международных организаций. – 2009. – № 2. – С. 105-120.
3. Biscop S. The ABC of European Strategy: Ambition, Benchmark, Culture // Egmont – The Royal Institute for International Relations. – 2007. – № 16. – 26 p.